

Õiguskantsler

Hr Raini Jõks
Tartu Vangla
tartu.vangla@just.ee

Teie nr

Meie 28.03.2017 nr 7-7/161407/1701379

Tartu Vangla kontrollkäik

Austatud vangla direktor

Õiguskantsler täidab [õiguskantsleri seaduse](#) § 1 lg 7 ja § 27 alusel [piinamise ning muu julma, ebainimliku või inimväärikust alandava kohtlemise ja karistamise vastase konventsiooni fakultatiivse protokoll](#)i artiklis 3 sätestatud riigi ennetusasutuse funktsiooni. Selle ülesande raames teostab õiguskantsler järelevalvet kinnipidamisasutuste (sh vanglate) üle regulaarselt, tehes kontrollkäike nii varem kokku lepitud graafiku alusel kui ka ette teatamata visiitide käigus.

Õiguskantsleri nõunikud kontrollisid 24.11-26.11.2016 ette teatatult Tartu Vanglat.

Kontrollkäigu eesmärgiks oli saada ülevaade vangla kinnipidamistingimuste kohta ning jälgida praktikat kinni peetavate isikute¹ õiguste tagamisel. Kinnipidamisasutuste elukorraldus ja tingimused peavad muu hulgas seisma kinni peetavate isikute humaanse kohtlemise ja taasühiskonnastamise teenistuses, st andma oma panuse selleks, et karistuse kandnud inimene saaks pärast vabanemist jätkata õigskuulekat elu. Seega on vanglal suur roll retsidiivsuse ja ühtlasi ka [vangistuse kulude](#) vähendamisel.

Õiguskantsleri nõunikud vestlesid kontrollkäigu vältel usalduslikult 42 kinni peetava isikuga, suhtlesid vangla erinevate ametnikega, tegid vangla territooriumil ja ruumides ringkäigu ning jälgisid vanglas perepäeva läbiviimist. Kontrollkäigule kaasati kaks meditsiinieksperiti, kellega uuriti lähemalt emade-lastes osakonna ning psühhiaatriaosakonna kinnipidamistingimusi ja -režiimi. Valikuliselt tutvuti dokumentidega. Viimati kontrollis õiguskantsler Tartu Vanglat [2013. aastal](#). Vangla psühhiaatriaosakonda kontrolliti samuti [2013. aastal](#).

Õiguskantsleri nõunikud täheldasid Tartu Vangla juhtkonna ja töötajate soovi pingevaba õhkkonna loomiseks, muu hulgas kinni peetavate isikutega hea kontakti loomiseks. Ametnikud otsisid võimalusi kinnipidamistingimuste parandamiseks. Samuti püüti probleemidele leida paindlikke ja mõistlikke lahendusi (nt emade-lastes osakonna päevakava jms).

¹ Tekstis kasutatakse mõistet „kinni peetav isik“ märkimaks nii süüdimõistetuid kui vahistatud. Mõiste „kinnipeetav“ tähistab süüdimõistetuid. Seal, kus asjakohane, tuuakse eraldi välja vahistatud.

Järgimist vääriva praktikana jättis hea mulje kontrollkäigu ajal vanglas toimunud kinnipeetavate ja nende lähedaste eraldamiseta perepäev. Positiivne on kinnistes osakondades õigusaktides ette nähtud miinimumist suurem võimalus telefoni kasutada ning kinni peetavatele isikutele tagatud hõlbus juurdepääs pesemisvõimalustele.

Vangla psühhiaatriaosakond on arendanud koostööd Tartu Ülikooli Kliinikumi (TÜK) psühhiaatriakliinikuga. Osakonnas ei ole psühhiaatri abi ööpäevaringselt tagatud ning erakorraliste juhtumite puhul (nt otsus rakendada vajadusel ohjeldusmeetmeid) saab kohale kutsuda TÜK-i valvepsühhiaatri. Samuti väärub tunnustamist osakonna töötajate pühendumus. Osakonnas viibivad patsiendid kiitsid meditsiinipersonali suhtumist ning märkisid, et nende olmemuredele leitakse üldjuhul kiire lahendus.

Paraku ei saa Tartu Vanglas siiski kõigega rahule jääda.

Vangla emade-lastete osakonnas, milles emad kannavad karistust koos kuni kolmeaastaste (kaasa arvatud) lastega, on naistel võimalik küll tööd saada, ent õppimise või sotsiaalprogrammides osalemise võimalus neil puudub. Tasuks kaaluda vastavate võimaluste loomist, kuivõrd need soodustavad vabaduses õiguskuuleka hakkamasaamise oskusi.

Kontrollkäigul jäi üles kahtlus, et lapseotel kinni peetava isiku sünnitusele saatmisel ja haiglast naasmisel kasutatakse käeraudu. Vanglaametnikud viibivad sünnituse juures, samuti on sünnitusjärgses palatis kinni peetava isiku juures ööpäevaringselt vahel ka meesametnikud. Õiguskantsleri hinnangul on käeraudade kasutamine sünnitusele ja haiglast saatmisel liialdatud ohutusmeede. Äärmiselt küsitav on ametnike sünnitusel juures viibimine, samuti on lubamatu meessoost vanglaametniku viibimine sünnitusjärgses palatis. Õiguskantsler palub tagada vanglal sünnitajate järelevalve muude meetmetega.

Õiguskantsler palub arvestada emade-lastete osakonda külastanud eksperdi tähelepanekutega. St võimaldada last kureerival perearstil ligipääs lapse digiloole, samuti kaasata ema-lapse suhte kujunemisele, kuid hiljemalt vanglas viibinud väikelaste psühhosotsiaalsele ettevalmistusele kujuminekuks erinevaid spetsialiste, eelkõige lapsepsühholoogi.

Teiste kinni peetavate isikute osas palub õiguskantsler hinnata piisavate rahaliste vahenditeta kinni peetavatele isikutele väljastatava hügieenitarvikute komplekti sisu ja vaadata üle selle jagamise sagedus. Oote- ja jälgimiskambrites nr 1189 ja 1166 tuleks tagada hügieenitoimingute privaatsus, samuti luua pesukuivatuse võimalused kõigile kinni peetavatele isikutele.

Hindamist väärub tootlustamise korraldus. Õhtu- ja hommikusöögi vahele jääva ligi 14-tunnise ajavahemiku tõttu palub õiguskantsler kaaluda võimalust pakkuda kinni peetavatele isikutele õhtusöögiks kaloririkkamat toitu või õhtuoodet.

Vestlustes venekeelsete kinni peetavate isikutega ilmnes nende vajadus saada infot ühiskonnas toimuva kohta, kuivõrd viimane paberkanjal venekeelne üleriigiline päevaleht lõpetas ilmumise 2016. aasta oktoobris.

Vangla pakub eeskätt nn perepäevadel kinnipeetavatele ja nende lähedastele võimalust lühiajaliseks eraldamiseta kokkusaamiseks. See soodustab suhete säilimist pereliikmete ja eriti lastega, mille tähtsust taasühiskonnastamisel ei saa alahinnata. Eraldamiseta kokkusaamised

peaksid olema võimalikud ka kinni peetava isiku individuaalsetel kohtumistel oma lähedastega. Eriti olulised on need kohtumised vanglas viibivatele lastele nende vabaduses viibiva vanema, perekonna ja lähedastega.

Vanglal tasub eelistada pikaajalisele kokkusaamisele tulnud isikute täieliku lahtiriietamisega läbiotsimisele vähemintensiivseid meetmeid (skännerid jms) ning muuta tuleb läbiotsimise teostamise praktikat.

Õiguskantsler palub vanglal hinnata, kas vanglariietus on piisav ka külmal ajal õues viibimiseks, samuti soovitab ta paigaldada vangla E-hoone jalutushoovi katusealusesse ossa pinke.

Füüsilise puudega, näiteks ratastooli kasutavatel kinni peetavatel isikutel on hetkel raskendatud omakäeline ligipääs vangla eri paikadesse (sh nt meditsiiniosakonda). Õiguskantsler palub paigutada sellised kinni peetavad isikud alati nende vajadustele kohandatud kambritesse ja kõrvaldada takistused nende liikumisel vangla ruumides ja territooriumil.

Füüsilise jõu, teenistusrelva, erivahendi või ohjeldusmeetme kasutamise ja õigusrikkuja terviseseisundi kontrollimise protokollis tuleks võimalikult täpselt talletada tervisekontrolli puudutavad andmed.

Psühhiaatriaosakonna suurimaks probleemiks on osakonna ehituslik sobimatus vajaliku psühhiaatrilise abi osutamiseks: napib ruumi teraapia korraldamiseks, piiratud on võimalused viibida vajadusel värskes õhus. Õiguskantsler palub mitmekesistada psühhiaatriaosakonna patsientide võimalusi terapeutilisteks tegevusteks. Tõsiselt tuleb kaaluda vajadust hoida psühhiaatriaosakonnas viibivate kinnipeetavaid pideva videojälgimise all, mis riivab kohati lubamatul määral isikute privaatsust.

Kirjale on lisatud tõusetunud küsimuste detailsem kirjeldus ja õiguslik analüüs.

Õiguskantsler ootab soovitudele tagasisidet hiljemalt 30.06.2017.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Koopia: Justiitsministeerium, Viru Vangla, Tallinna Vangla

Ksenia Žurakovskaja-Aru 693 8404;
Ksenia.Zurakovskaja-Aru@oiguskantsler.ee

Maria Sults 693 8448;
Maria.Sults@oiguskantsler.ee